

ظاهر و باطن زندگی دو حیثیت از یک امر واحدند

پژوهشگر مرکز اخلاق و تربیت پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با بیان اینکه نتیجه تحول سبک زندگی، تغییر در نسبت‌های نفسانی است، گفت: ظاهر و باطن زندگی دو حیثیت از یک امر واحدند.

پژوهشگر مرکز اخلاق و تربیت پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با بیان اینکه نتیجه تحول سبک زندگی، تغییر در نسبت‌های نفسانی است، گفت: ظاهر و باطن زندگی دو حیثیت از یک امر واحدند.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام والمسلمین محمد عالمزاده نوری، پژوهشگر مرکز اخلاق و تربیت پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در مصاحبه با نشریه «خردنامه همشهری» سبک زندگی را مفهومی مرتبط با آداب دانسته و پنج ویژگی را درباره آن بر شمرده است. به نظر عالمزاده علاوه بر نوع نگاه به جهان، ظاهر زندگی هم در باطن و معنای زندگی موثر است. به نظر او آرمان انسان دینی، باید زندگی در زمین برای رسیدن به آسمان باشد.

حجت الاسلام عالمزاده در تعریف سبک زندگی می‌گوید: «سبک زندگی نظام واره و سیستم خاص زندگی است که به یک فرد یا افرادی با هویت خاص اختصاص دارد. این نظام واره، هندسه کلی رفتار بیرونی و جوارحی است و افراد را از هم متمایز می‌سازد. سبک زندگی را می‌توان مجموعه‌ای کم و بیش جامع و منسجم از عملکردهای روزمره یک فرد دانست که نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌سازد، بلکه روایت خاصی را که وی برای هویت شخصی خویش بر می‌گزیند، در برابر دیگران مجسم می‌سازد.» وی تصریح می‌کند: «سبک زندگی شکل مدرن گروه بندی‌های اجتماعی و منبع هویت انسان است و مانند طبقه یا قومیت به انسان معنا یا حس هویت می‌دهد.»

عالمزاده با اذعان به ارتباط سبک زندگی و آداب رفتاری معتقد است: «اگر بخواهیم رابطه سبک زندگی را با آداب بیان کنیم، باید بگوییم هیئت ترکیبی آداب، یعنی رفتارهای ساده و جلوه‌های ظاهر ما، وقتی به صورت یکپارچه در نظر گرفته می‌شود، سبک زندگی ما را رقم می‌زند. مصرف ما، معاشرت ما، لباس پوشیدن ما، حرف زدن ما، تفریح ما، دکوراسیون منزل ما و... در یک بسته کامل، سبک زندگی ماست. این جلوه‌های رفتاری بروز خارجی شخصیت ما در محیط زندگی و نشانی از عقاید، باورها، ارزش‌ها و علاقه‌های ماست و ترکیب آن‌ها ترکیب شخصیت ما را می‌نمایند.»

این عضو پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی پنج مورد از ویژگی‌های سبک زندگی را به ترتیب بر می‌شمارد: نخست اینکه سبک زندگی ترکیبی از صورت (سبک) و معنا (زندگی) است. رفتاری برآمده از باورها و پسندها و مبتنی بر دیدگاهی مصرح و آگاهانه یا غیرمصرح و نیمه خودآگاه در فلسفه حیات است. دوم اینکه مجموعه عناصر زندگی وقتی به سبک زندگی تبدیل می‌شوند که به نصاب انسجام و همبستگی رسیده و همخوانی و تناسب داشته باشند. سوم در پدید آمدن سبک زندگی اکثر عناصر اختیاری است. چهارم اینکه سبک زندگی قابل ایجاد و قابل تغییر است، زیرا نوعی انتخاب شخصی و آیین فردی است. و پنجم اینکه جز در دوران کودکی که هنوز شخصیتی شکل نگرفته است، انسان بدون آداب یا سبک زندگی قابل تصور نیست.

اهمیت ظاهر و آداب

به نظر این پژوهشگر حوزه اخلاق، اسلامی بودن آداب و توحیدی بودن شیوه زندگی به این معناست که سبک زندگی بستر ساز «عبودیت الهی» در حیات انسانی باشد. وی با اشاره به اهمیت تغییرات ظاهری در این راستا معتقد است: «بودن و نبودن یک بخش در زندگی ما، به عالمی بر می‌گردد که برای خود ساخته‌ایم. پاسخ‌های بنیادین ما به تعریف سعادت و انسان و تلقی ما از مبدأ و مقصد و تصمیم‌های اجتماعی بشر در این دوره از حیات، مجموعه‌ای از امکان‌ها و عدم امکان‌ها را ایجاد کرده که به ما اجازه نمی‌دهد به راحتی به هر انتخابی دست بزنیم.»

وی در این باره تأکید می‌کند: «باید بدانیم هیچ‌گاه ظاهر زندگی جدا از باطن آن نیست. این همه سفارش به عمل صالح (که جلوه ظاهری حیات مومن است) به مثابه اولین قدم طهارت باطن، چیزی جز معنای یگانگی این دو ندارد. ظاهر و باطن، در آن واحد، هم بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و هم از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند. به بیان دیگر، ظاهر و باطن دو حیثیت از یک امر واحدند و نه دو امر مجزا. پس تغییر یکی، تحول دیگری است.»

وی ادامه می‌دهد: «توقع تحول رحمانی در جان کسی که زندگی روزمره‌اش در گرو تعلقات شیطانی است، توقعی بیجاست! انبیا جان ابنای بشر را متعبد درگاه احدیت کرده‌اند، اما این تعبد نفس، با عمل آغاز شده است. بنابراین نتیجه تحول سبک زندگی انسان، تغییر نسبت‌های نفسانی اوست و البته اگر جان انسان متوجه امری گردد، در فعل او به ظهور آن توجه خواهد کرد.»

عالمزاده در توضیح نظر خود می‌گوید: «نوع نگاه ما به جهان در انتخاب سبک زندگی و آداب عمل تأثیر دارد. کسی که این دنیا را جای خوش گذرانی و لذت جویی می‌بیند، به گونه‌ای زندگی می‌کند و مسلمانی که بنا بر فرموده پیامبر (ص) این دنیا را مزرعه آخرت و محل آزمایش می‌داند، زیست دیگری برای خود رقم می‌زند. کسی که دنیا را محل خوش گذرانی و کامجویی تلقی کرده است، از اول آمادگی تحمل درد و رنج و مصیبت را ندارد، اما کسی که زندگی دنیا را ماند یک باشگاهی ورزشی یا پادگان آموزشی می‌بیند، آمادگی حضور در آن را کسب می‌کند و انتظار درد و رنج و فشار را هم دارد و در عین حال، احساس لذت می‌کند.»

وی در پایان با اشاره به تفاوت انسانی دینی و غیردینی می‌افزاید: «انسان غیردینی تلاش می‌کند همه آنچه در بیرون زمین و پس از حیات دنیوی به دست می‌آید را در همین دنیا پدید آورد و در زمین، بهشت شداد بسازد، آرمان انسان دینی، زندگی در زمین برای رسیدن به آسمان است.»

*مصاحبه فوق‌الذکر در صفحات ۴۲ تا ۴۴ از شماره ۱۳۴ نشریه «خردنامه همشهری» با عنوان «سبک زندگی؛ قابل ایجاد قابل تغییر» منتشر شده است.